

WPROWADZENIE

Układy lokalne i regionalne nie stanowią odizolowanych układów społeczno-gospodarczych. Oddziałują na nie zarówno układy krajowe, jak i układy międzynarodowe poszczególnych krajów czy zorganizowanych grup krajów. Dlatego w procesach analizy i oceny kształtowania się układów lokalnych i regionalnych istotnym problemem staje się ich związek z szerszymi układami społeczno-gospodarczymi. W zależności od profilu produkcyjno-usługowego układy lokalne i regionalne mogą wypełniać określone luki rynkowe struktur międzynarodowych, co stanowi dla nich ważny czynnik umożliwiający ich wzrost społeczny, gospodarczy i kulturowy. Równocześnie na układy lokalne i regionalne oddziałują także czynniki płynące z otoczenia międzynarodowego, przyciągające zewnętrzne czynniki rozwoju. W znacznym stopniu zależy to od poziomu ich atrakcyjności dla podejmowanych na terenie lokalnych i regionalnych układów różnych form działalności produkcyjnej i usługowej.

W nawiązaniu do przedstawionych przesłanek problematyka niniejszego tomu oscyluje wokół międzynarodowych uwarunkowań rozwoju układów lokalnych i regionalnych. Zaprezentowano prace, które pozwalają na rozpatrzenie relacji układów lokalnych i regionalnych z różnych punktów widzenia. Tom otwiera studium poświęcone analizie zróżnicowania potencjału społeczno-gospodarczego województw Polski (A. Golejewska). W oparciu o wybrane metody statystyczne autorka dokonała analizy 15 wskaźników charakteryzujących potencjał województw, które służyły do dokonania ich klasyfikacji. Korzystne uwarunkowania dla napływu zewnętrznych czynników rozwoju stanowią specjalne strefy ekonomiczne (SSE), których celem jest kreowanie dobrych warunków rozwoju szczególnie obszarów podlegających procesom recesji w wyniku transformacji gospodarki. Szczególną uwagę zwrócono na główne czynniki determinujące rozwój SSE, a także czynniki ryzyka (M. Typa).

Przestrzeń europejska charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem w zakresie możliwości aktywizacji przez działalność przemysłową, czego wyrazem jest prezentacja rozmieszczenia i potencjału peryferyjnych układów subregionalnych, które w znacznym stopniu obejmują Europę Środkową (J. Sołtys, S. Dorocki). Podobnie też w przestrzeni europejskiej różną pozycję w strukturze rangowej mają ośrodki miejskie związane z występowaniem siedzib zarządów przedsiębiorstw (Raźniak i in.).

Oddziaływanie uwarunkowań międzynarodowych na układy regionalne zaprezentowane zostało przez wpływ kapitału zagranicznego na kształtowanie przestrzeni województwa dolnośląskiego (P. Brezdeń) oraz funkcjonowanie stref aktywności gospodarczej województwa wielkopolskiego (B. Wojtyra), a także rozwój działalności gospodarczej w gminach wybranych województw (T. Pilewicz).

W przestrzennej strukturze społeczno-gospodarczej coraz silniej zaznacza się rola parków naukowo-technologicznych, które są podstawowymi czynnikami modernizacji

układów regionalnych. Ilustracją tego jest studium odnoszące się do miasta Gdyni (T. Palmowski, M. Tarkowski).

W wyniku procesów restrukturyzacji przemysłu w przestrzeni gospodarczej wiele firm upadło. Pozostały po nich rozległe tereny poprzemysłowe, które w pewnym zakresie, ze względu na ich wcześniejsze zagospodarowanie infrastrukturalne, mogą wpływać na ponowną aktywizację działalności gospodarczej, w tym na lokalizację nowych działalności produkcyjnych (J. Rudewicz). Dokonująca się zmiana bazy ekonomicznej ośrodków miejskich wpływa na przeobrażanie ich wcześniejszych struktur społeczno-gospodarczych, czego przykładem są przeobrażenia struktury instytucji ośrodków handlowych miasta Nysy (M. Mayer) oraz kształtowanie się układów samorządowych i związanych z nimi usług publicznych (W. Szymańska).

Tom kończą prace, w których główny nacisk położono na problematykę metodyczną, a przede wszystkim na nienormalność rozkładu i współzależność obserwacji z wykorzystaniem wybranych testów, dokonanych na przykładzie Francji (S. Dorocki, B. Jenner), zaproponowanie metody badań zróżnicowania przestrzennego w oparciu o nasilenie informacji występujących w źródłach internetowych (S.D. Brunn i in.) oraz możliwość zastosowania modelu Orion w symulacji koncentracji aktywności gospodarczej na obszarze południowej Polski (M. Krygier).

Przedstawione prace wskazują na dużą różnorodność możliwości oddziaływania uwarunkowań otoczenia międzynarodowego na lokalny i regionalny rozwój. Dotychczasowe wyniki wskazują na występowanie wielu nowych, niepodjętych jeszcze problemów badawczych, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w badaniach geograficzno-ekonomicznych, głównie w zakresie problematyki przedsiębiorczości i geografii przemysłu.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał